

посібник / М.І. Дідківський – Київ: Знання, 2006. – 249 с.

2. Дроздова Г.М., Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства: Навч.посібник / Г.М. Дроздова – Київ: ЦУЛ, 2004. – 172с.

3. Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С., Зовнішньоекономічна діяльність: Підручник / А.П.Рум'янцев, Н.С.Рум'янцева – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 218 с.

4. База даних Міністерства аграрної політики України [Електрон, ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/>

5. База даних Державного комітету статистики України [Електрон, ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Шевченко Т.Є.

к.т.н., доцент НТУУ «КПІ»

Дяченко М.А.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ

В статті висвітлено теоретичні та практичні аспекти аналізу ефективності виробництва промислових підприємств. Розглянуто шляхи підвищення ефективності діяльності підприємств в умовах переходу до СОТ.

In the article research exposed theoretical and practical aspects of analysis by the efficiency of industrial enterprises. The ways of increase of the efficiencies activity of enterprises are considered in the conditions of passing to WTO.

Ключові слова: ефективність, технологічна база підприємства, модернізація, основні та оборотні фонди підприємства.

Вступ. На сучасному етапі в системі організації національного виробництва українські промислові підприємства, виходячи з їх ролі у створенні валового внутрішнього продукту (ВВП), посідають особливе місце. Після ліквідації системи галузевого управління економіко-відтворювальними процесами в народному господарстві України та розпаду переважної більшості виробничих і науково-виробничих об'єднань під час їх роздержавлення та приватизації промислові підприємства залишилися чи не єдиним типом виробничих організацій у вітчизняній економіці.

Після майже двократного падіння реального виробництва промислової продукції в Україні впродовж 1991–1999 рр., зумовленого адаптацією відповідних підприємств до пострадянських умов господарювання, в наступні шість років відбувалося зростання виробничої активності в промисловому секторі української економіки. Однак це зростання за своїм характером виявилось відновлювальним, оскільки переважно забезпечувалося промисловими підприємствами завдяки раніше створеним виробничим

потужностям і існуючій робочій силі.

Відновлювальне промислове зростання, хоча як засвідчує світовий досвід, і демонструє високі темпи на початковому етапі, що пов'язане з низькою вихідною базою обчислення, проте за своєю природою є затухаючим. Останнє, зокрема, підтверджується офіційними статистичними даними про динаміку промислового виробництва в Україні в останні кілька років.[1]

Вичерпування джерел відновлювального промислового зростання в Україні висуває на перший план проблему забезпечення подальшого економічного розвитку країни, який виходить за межі власне відновлення виробничої активності вітчизняних промислових підприємств. Тобто йдеться про генерування такого промислового зростання, яке базується не на залученні відповідними підприємствами старих виробничих ресурсів, а на їх інноваційному переозброєнні, забезпечуваному модернізацією, що в свою чергу веде до зростання ефективності виробництва. Актуальність цієї проблеми зросла ще більше зі вступом України до Світової організації торгівлі, оскільки під удар може бути поставлена більшість вітчизняних підприємств.

Проблеми ефективності виробництва досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Невелєв О. М., Засульський М. В., Іваненко В. В., Федулова Л. І., Кіндзерський Ю. В., Р.Дафт, Ф.Даманкур, Р.Нельсон та інші. Проте більшість теоретичних концепцій, щодо ефективності виробництва, її структури, що лежать в основі її аналізу, є недостатньо обґрунтованими або такими, що втратили свою актуальність у зв'язку зі змінами ринкового середовища (в нашому випадку у зв'язку зі вступом до СОТ). Це в свою чергу визначило актуальність проблеми, обумовило вибір теми статті, дозволило сформулювати її мету, основні завдання та методологію.

Постановка задачі. Метою дослідження є розробка концептуальних положень, рекомендацій і пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності промислових підприємств на основі виявлених тенденцій їх розвитку.

Для досягнення поставленої мети в дослідженні вирішувались такі завдання:

- систематизувати сутність ефективності виробництва у складі вихідних понять науково-технічного прогресу;
- визначити сутність, форми і зміст ефективної діяльності промислових підприємств як економічної категорії;
- узагальнити принципи та методи оцінки ефективності діяльності промислових підприємств;
- виявити специфіку впливу процесів вступу до СОТ на ефективність діяльності промислових підприємств;
- здійснити оцінку стану наукового та фінансового забезпечення ефективного розвитку промислових підприємств;
- обґрунтувати рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення форм управління ефективною діяльністю промислових підприємств.

В основу методології дослідження покладено системний, комплексний

підхід до вивчення економічних явищ та процесів господарської діяльності промислових підприємств. Під час написання статті були досліджені існуючі методи та шляхи аналізу ефективності діяльності підприємств промисловості.

Результати дослідження. Аналіз ефективності діяльності підприємств базується на оцінці матеріально-технічної бази підприємства, якій належить провідна роль у вирішенні науково-технічних, організаційних та економічних завдань щодо досягнення запланованих результатів господарювання.

Для здійснення аналізу ефективності діяльності підприємства необхідно опанувати базовий інструментарій, тобто ознайомитися з основними показниками ефективності, серед яких основними є:

- показник ефективності використання основних засобів;
- показник ефективності використання оборотних засобів;
- показник ефективності використання праці (трудових ресурсів);
- узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства.

Ефективність підприємства являє собою комплексну оцінку кінцевих результатів використання основних і оборотних засобів, трудових і фінансових ресурсів та нематеріальних активів за певний період часу.

Загальна методологія визначення ефективності може бути формалізована співвідношенням ефекту (результатів) до витрат (ресурсів). Основний вид ефекту, що враховується при оцінці ефективності, економічний.

Система показників, яка може вичерпно характеризувати ефективність основних фондів, охоплює два блоки: перший — показники ефективності відтворення окремих видів і всієї сукупності засобів праці; другий— показники рівня використання основних фондів у цілому та окремих їхніх видів. Необхідність відокремлення в самостійну групу показників відтворення засобів праці, що характеризують процес їхнього руху, технічний стан та структуру, зумовлена тим, що відтворювальні процеси істотно й безпосередньо впливають на ступінь ефективності використання застосовуваних у виробництві машин, устаткування та інших знарядь праці. Чинна система показників ефективності відтворення основних фондів в Україні потребує вдосконалення щодо методики обчислення деяких з них та повноти охоплення окремих сторін відтворення засобів праці. Необхідно також розрізняти дві форми оновлення основних фондів – екстенсивну та інтенсивну [2].

Зі вступом України до СОТ необхідно також вирішувати проблеми, пов'язані з наступними ризиками, які в свою чергу можуть негативно позначитися на ефективності діяльності: ускладнення у сфері державного регулювання економічним розвитком; неконкурентоспроможність на світовому ринку переважної більшості українських товарів та послуг; зменшення або взагалі припинення прямої фінансової та іншої підтримки державою окремих галузей економіки; антидемпінгова політика, яка жорстко проводиться в межах СОТ і в сучасних умовах є одним із важливих факторів обмеження експортних можливостей України; невідповідність державних стандартів міжнародному рівню та інші [3].

Досягти високого рівня ефективності виробництва неможливо без

технічного розвитку виробництва, тому саме цьому необхідно приділити особливу увагу у сучасних умовах господарювання. Пріоритетними напрямками у розвитку техніки і технології повинні бути модернізація, технічне переозброєння, реконструкція, розширення та нове будівництво [4].

Висновки. У статті розкрито загальні засади ефективності діяльності промислових підприємств України в умовах ринкових перетворень, обґрунтовані положення та методологія щодо комплексу заходів, покликаних забезпечити ефективну діяльність підприємств в умовах вступу до СОТ. В результаті проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

- необхідність і можливість підвищення ефективності виробництва обумовлюється як сукупністю постійно діючих факторів, так і низкою особливостей сучасного етапу економічного розвитку України;
- ефективність виробництва – це комплексне відбиття кінцевих результатів використання засобів виробництва й робочої сили (працівників) за певний проміжок часу;
- технологічні нововведення, особливо сучасні форми модернізації, справляють найістотніший вплив на рівень і динаміку ефективності виробництва продукції (надання послуг);
- державна економічна й соціальна політика істотно впливає на ефективність суспільного виробництва;
- система показників, яка може вичерпно характеризувати ефективність основних фондів, охоплює два блоки: перший – показники ефективності відтворення окремих видів і всієї сукупності засобів праці; другий – показники рівня використання основних фондів у цілому та окремих їхніх видів;
- з'ясування сутності ефективності виробництва, визначення типів і факторів зростання ефективності виробництва, а також висвітлення економічних і соціальних показників ефективності виробництва дозволять навіть такий серйозний крок як вступ до СОТ зробити менш болючішим для економіки нашої країни [5].

Практична цінність статті полягає в тому, що узагальнені в ній теоретичні положення і методичні підходи до аналізу ефективності діяльності підприємства можуть бути використані під час формування положень стратегічного розвитку підприємства у сучасних умовах господарювання.

Перелік посилань

1. Економіка підприємства / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2001. – 528с. – ISBN 966-574-148-9.
2. Економіка підприємства: Навчальний посібник / За заг. ред. П. В. Круша, В. І. Подвігіної, Б. М. Сердюка. – К., Ельга-Н, КНТ, 2007. – 780с. – ISBN 966-373-205-9.
3. Невелєв О. М., Засульський М. В., Іваненко В. В. Переваги та ризики (загрози) в соціально-економічному розвитку України у зв'язку із вступом до СОТ – К, 2008 – 68 с. – ISBN 966-7766-18-7.
4. Технологічна модернізація промисловості України / За ред. д-ра екон. наук Л. І. Федулової; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2008 – 478 с. – ISBN 978-96602-4925-7.

5. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку / Кіндзерський Ю. В., Якубовський М. М., Галиця І. О. та ін. – К., 2009 – 928 с. – ISBN 978-966-02-5200-4.
